

Laadintaohjeet talousarviosta 2022 sekä taloussuunnitelmasta 2023-2024

2603/02.02.00/2021

KHALL 21.06.2021 § 156

Kuntalain 110 §:n (410/2015) mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja –suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. *Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä.* Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. *Tässä määräjassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kuntarakennelaisissa tarkoitetun uuden kunnan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa kuntajaon muutoksen voimaantulosta.* Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota.

Kaupunginhallitus hyväksyi 4.6.2018 sekä kaupunginvaltuusto päätti 26.6.2018 Pyhäjärven kaupunkistrategiasta 2030. Pyhäjärven uusi strategia ulottuu vuoteen 2030 saakka. Strategia perustuu valmisteluprosessin kautta tunnistettuihin tulevaisuuden muutostekijöihin ja sisältää Pyhäjärven kehittämisen pitkän aikavälin tahtotilan, johon yhteisesti sitoudutaan.

Pyhäjärven kaupunkistrategian 2030 strategisiksi painopisteiksi on valittu:

1. Saavutettavuudesta, infrastruktuurista ja osaamisesta vetovoimaa,
2. Elinvoimasta ja hyvinvoinnista pitovoimaa,

3. Kaupunkikonsernin tasapainoinen talous ja konserniyhtiöiden rooli elinvoiman edistämässä,

4. Alueellinen yhteistyö ja vuorovaikutus.

Taloussuunnitelma laaditaan talousarvion kanssa samanaikaisesti, joten vuosi 2022 on samalla talousarviovuosi ja taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Valtuusto hyväksyy talousarviossa toimielimille tehtäväkohtaiset toiminnalliset tavoitteet, sitovat määrärahat, tuloarviot ja tunnusluvut. Tavoitteet johdetaan Pyhjärven kaupunkistrategiasta 2030. Tavoitteiden ja mittarien laadinnassa on tehtävä jatkuvaa arviointia siitä ovatko tavoitteet ja mittarit selkeitä ja ajantasaisia.

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio otetaan bruttomääräisenä. Kaupunginhallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvat käyttösuunnitelmat.

Talousarvion laadinnassa on noudatettava Suomen Kuntaliiton päivitettyä Kuntien ja Kuntayhtymien talousarvion laatimissuositusta.

Talouden tasapainottamisen yhteydessä päätetyt toimenpiteet otetaan huomioon talousarviovuoden 2022 sekä taloussuunnitelmavuosien 2023 - 2024 laadinnassa.

Talousarvion laadinnassa tulee kiinnittää erityisesti huomiota toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden asettamiseen ja niiden mittaamiseen. Perustelutekstien tulee olla tiiviit ja yhdenmukaiset vuoden 2022 talousarvion taulukoiden kanssa vertailtavuuden, raportoinnin sekä tarkastuslautakunnan ja valtuuston suorittaman arvioinnin helpottamiseksi. Kaupunkistrategian tavoitteiden jalkauttamiseen kiinnitetään huomioita vuoden 2022 talousarvion laadinnan yhteydessä, tarvittaessa edelleen kehittämällä talousarviovuodelle ja useammalle vuodelle asetettavia tavoitteita ja niiden toteutumista mittaavia mittareita.

Pyhjärven kaupungin vuoden 2020 tilinpäätös sisältää ylijäämää noin 1,17 M€. Taloussuunnitelmakauden talouden tasapainoon vaikuttaa esim. sote-uudistuksen voimaantulo sekä kuntaan kohdistuvat tuulivoimainvestointien kautta saatavat kiinteistöverotulot. Kuntalain mukaan kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidystä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Valtionosuudet

Suomen Kuntaliiton ennakkolaskelman kuntien valtionosuusrahoituksesta vuonna 2022 (26.5.2021) mukaan Pyhjärven kaupungin vuoden 2022 valtionosuudet ovat tämän hetkisen arvion mukaan noin 20,2 miljoonaa euroa. Valtionosuudet kasvavat noin 5,1 % vuodelle 2022. Valtionosuuksia korottavat muun muassa 2,2 prosentin indeksikorotus (165 M€), kustannustenjaon tarkistus (246 M€), verotulomenetysten kompensatioiden kasvu (178 M€) sekä tehtävämuutokset (107 M€).

Kokonaisuudessa valtionosuuksien arvioidaan kasvavan noin 500 miljoonaa euroa vuodelle 2022. *Edellä mainitut valtionosuuslisäykset liittyvät joko kuntien kasvaneisiin kustannuksiin tai tulomenetyksiin, eivätkä ne siten paranna kuntien taloustilannetta. Vuoden 2022 valtionosuudet eivät sisällä vuosista 2020 ja 2021 poiketen koronatukia.*

Valtionosuudet, M€

TP 2019	16,6
TP 2020	19,5
TA 2021	19,5
TA 2022	20,2

Kuntaliitto päivittää kuntakohtaista vuoden 2022 ennakkollista valtionosuuslaskelmaa seuraavan kerran syksyn aikana. Lopulliset päätökset vuoden 2022 valtionosuudesta tehdään aivan vuoden 2021 lopussa.

Verotulot

Pyhjärven kaupungin tuloveroprosentti on ollut 19,75 % vuosina 2007 - 2016. Talouden tasapainottamisohjelman yhteydessä yhtenä tasapainottamistoimenpiteenä päätettiin tuloveroprosentin korottamisesta yhdellä prosenttiyksiköllä, jonka jälkeen vuodesta 2017 alkaen Pyhjärven kaupungin tuloveroprosentti on ollut 20,75 %. Vuodelle 2020 tuloveroprosenttia korotettiin 21,75 %:iin. Valtion vetäytyminen kuntapalveluiden rahoituksesta lisäsi merkittävästi kuntien veronkorotuspaineita.

Toisena tasapainottamistoimenpiteenä verotulojen osalta päätettiin korottaa vuodelle 2017 yleisen ja muun asumisen kiinteistövero 1,30 %:iin (aikaisemmin 1,00 %), rakentamattoman asuinpaikan veroprosenttia 4 %:iin (aikaisemmin 3 %) sekä voimalaitoksen veroprosenttia 3,10 %:iin (aikaisemmin 2,85 %). Vuodelle 2020 kiinteistöveroprosentteja korotettiin muun asuinrakennuksen osalta 1,40 %:iin ja rakentamattoman rakennuspaikan osalta 6,0 %:iin.

Talousarviovuoden 2022 verotuloja arvioitaessa on käytetty Suomen Kuntaliiton toukokuussa antamaa veroennustetta. Verovuodesta 2018 alkaen luonnollisten henkilöiden ja yritysten tuloverotuksessa on siirrytty verovelvolliskohtaiseen verotuksen valmistumiseen (ns. verotuksen joustava valmistuminen). Verotus ei enää päätykään kaikilla verovelvollisilla samaan aikaan esimerkiksi lokakuun lopussa vaan joustavasti kesä - lokakuun välillä. Tämän johdosta myös veronpalautusten ja jäännösverojen maksaminen jaksottuu eri tavalla kuin nykyisin, joka vaikuttaa tilitysten jaksottumiseen. Verotulojen arviointiin vaikuttaa myös yleinen talouden kehitys, hallituksen päätökset sekä talouspolitiikka. Paikallisia muuttujia verotulokehityksessä ovat elinkeino toiminnan vireys ja muutokset, mutta taustalla vaikuttaa myös vahvasti yleismaailmallinen taloustilanne.

Kunnallisvero, M€

TP 2019	14,33	tuloveroprosentti 20,75 %
---------	-------	---------------------------

TP 2020	15,80	tuloveroprosentti 21,75 %
TA 2021	14,8	tuloveroprosentti 21,75 %
TA 2022	14,8	tuloveroprosentti 21,75 %

Osuus yhteisöverosta, M€

TP 2019	4,15
TP 2020	4,73
TA 2021	3,7
TA 2022	3,0

Kiinteistövero, M€

TP 2019	1,25
TP 2020	1,18
TA 2021	1,29
TA 2022	1,29

Verotulot yhteensä, M€

TP 2019	19,73
TP 2020	21,72
TA 2021	19,79
TA 2022	19,09

Maksut ja taksat

Talousarviovalmistelun yhteydessä lautakunnissa käydään läpi kaikki maksut ja taksat. Ne tarkistetaan yleisen kustannustason kehitystä tai lainsäädännön enimmäistasoa vastaaviksi. Uudet käyttö- ja palvelumaksut on valmisteltava/esitettävä talousarvion laadinnan yhteydessä.

Käyttötalous

Pyhäjärven kaupungin talousarvion 2022 laadinnassa lähdetään siitä, että aikaisemmin päätetyt tasapainottamiseen liittyvät toimenpiteet laitetaan täytäntöön talousarviota ja taloussuunnitelmaa laadittaessa.

Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES 2020 – 2021 on voimassa 1.4.2020 – 28.2.2022.

Pyhäjärven kaupungin taloudellisen kantokyvyn turvaamiseksi lähdetään kaupungin palvelujen osalta siitä, että merkittäviä säästöjä tullaan hakemaan vuodelle 2022 sekä henkilöstörakenteen että palvelutason leikkausten kautta.

Hankintoihin on suhtauduttava kriittisesti. Palvelujen hankintoja kilpailutetaan aktiivisesti huomioiden mm. kunta- ja seutuyhteistyön sekä ostopalvelujen mahdollisuudet.

Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä verovaroja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Sen toteuttamiseen ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa

menetelmää, vaan sitä voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Pyhjärven kaupunki toteuttaa Pyhäjärvi-markkinointiin liittyvän toimenpiteen osana osallistuvan budjetoinnin toimintamallia.

Sosiaali- ja terveystalvet (Selännepalvelut)

Pyhjärven kaupungin, Haapjärven kaupungin, Reisjärven kunnan sekä Kärsämäen kunnan valtuustot ovat hyväksyneet Perustalvetukuntayhtymä Selänteen uuden perussopimuksen. Uudistettu perussopimus on tullut voimaan 1.8.2020. Perussopimuksen mukaan kuntayhtymän ylin päättävä elin on yhtymävaltuusto.

Pyhjärven kaupungin taloudellisen kantokyvyn turvaamiseksi lähdetään myös sosiaali- ja terveystalvetujen osalta siitä, että kustannusleikkauksia tullaan tekemään vuoden 2022 aikana sekä talveturakenteen, henkilöstörakenteen että talvetutason leikkausten kautta.

Investointiraami

Vuoden 2022 investointeihin käytetään nettomääräisesti korkeintaan 0,7 M€:a. Vuosien 2023 - 2024 investointiraamit tulevat olemaan vastaavanlaisia. Investointimäärä täsmentyy talousarvion laadinnan yhteydessä.

Konserni

Uuden kuntalain myötä tytäryhteisöön kohdistuvalla omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Talousarviossa ja –suunnitelmassa esitetään omana kokonaisuutenaan kuntakonsernin kannalta olennaisia tulevia tapahtumia ja niiden taloudellisia vaikutuksia. Tällaisia voivat olla konserniyhteisöjen investoinnit, yhtiöjärjestelyt, myönnettävät ja realisoituvat takaukset ja muut vastuut ja velvoitteet.

Tytäryhteisöille annetaan valmisteluvastuu tavoitteiden johtamisesta Pyhjärven kaupunkistrategiasta 2030.

Valmisteluaikataulu

Kaupunginhallitus linjaa talousarvion laadintaohjeet 21.6.2021.

Toimialueet antavat ehdotukset talousarvioksi ja taloussuunnitelmaksi syyskuun aikana, viimeistään lokakuun alussa. Toimialueiden esitykset talousarvioiksi käydään läpi johtoryhmässä ennen talousarvioiden vientiä lautakuntiin.

Johtoryhmän ja kaupunginhallituksen talousarvionvalmisteluun varataan lokakuu – marraskuun puoliväli.

Kaupunginvaltuusto päättää veroprosenteista viimeistään lokakuun lopussa. Kiinteistöverolain mukaan kunnan tulee ilmoittaa kiinteistöveroprosentit Verohallinnolle viimeistään verovuotta edeltävän vuoden marraskuun 17. päivänä.

Kaupunginhallitus antaa esityksen kaupunginvaltuustolle talousarviosta 2022 sekä taloussuunnitelmasta 2023 - 2024 22.11.2021.

Kaupunginvaltuusto päättää vuoden 2022 talousarviosta ja vuosien 2023 – 2024 taloussuunnitelmasta **13.12.2021**.

Liitteenä nro 2

- Pyhäjärven kaupungin laadintaohjeet talousarviosta 2022 sekä suunnitelmavuosista 2023 – 2024.

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä talousarvion perusteet vuodelle 2022 sekä esityksen taloussuunnitelman perusteista vuosille 2023 – 2024 lähtökohtana löytää merkittäviä toiminnallisia ja rakenteellisia muutoksia ja kustannussäästöjä.

Laadintaohjeet on valmisteltu kaupunkistrategian mukaisesti itsenäisen Pyhäjärven näkökulmasta, jossa kaupunki omalla elinvoimatyöllään tuo hyvinvointia asukkailleen. Samalla talousarvion tulee kuitenkin täyttää kuntalain 110 §:n mukainen tasapainovaatimus, jota viime vuosien talousarvioissa ei ole pystytty saavuttamaan.

Talouden tasapainottamista jatketaan ja tasapainottamisohjelman yhteydessä päätetyt toimenpiteet otetaan huomioon talousarviovuoden 2022 sekä taloussuunnitelmavuosien 2023 - 2024 laadinnassa.

Vuoden 2022 investointeihin käytetään nettomääräisesti korkeintaan 0,7 M€:a. Vuosien 2023 - 2024 investointiraamit tulevat olemaan vastaavanlaisia.

Päätös:

Jukka Tikanmäki saapui kokoukseen klo 17.29.

Kaupunginhallitus piti kokoustaunon klo 17.29-17.40.

Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.

Pöytäkirjan liitteenä nro 1

- Pyhäjärven kaupungin laadintaohjeet talousarviosta 2022 sekä suunnitelmavuosista 2023 – 2024.